

Замлинна Вікторія

студентка

ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»

СПЕЦИФІКА ДИВІДЕНДНОЇ ПОЛІТИКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

З економічної точки зору дивіденди є формою індивідуального привласнення прибутку (визначеної його частини), яка характеризується двостороннім взаємозв'язком відносин власності і розподілу, тобто регламентація процесу нарахування й виплати дивідендів створює економічний важіль паралельного впливу і на відносини власності, і на відносини розподілу.

За дослідженнями Бруханського Р. Ф., економічна відмінність і специфіка даного впливу характеризується двома основними аспектами: частковий вплив дивідендної політики на відносини власності розглядається як результат участі у цих відносинах; на відносини розподілу – як спосіб привласнення певної частини прибутку [2, с. 73].

На думку Царука В. Ю. важливим є впровадження ефективної системи аналітичного забезпечення управління в цілому, і дивідендної політики зокрема [3, с. 80].

Особливого підходу потребує земля як об'єкт власності і відповідно елемент дивідендної політики. З цього приводу Бруханський Р. Ф. і Бінчаровська Т. А. доводять, що залежно від способу набуття прав власності та користування, земельні ресурси в сучасній системі бухгалтерського обліку розглядаються як: основні засоби на правах володіння, що є активами підприємства, і щодо яких повною мірою реалізуються права володіння, користування та розпорядження; нематеріальні активи на правах користування, що є об'єктом обліку, щодо якого обмежено розпорядчі функції; об'єкти орендних відносин, які обліковуються на позабалансових рахунках; інвестиційна нерухомість, що утримується з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу. Автори встановили, що потенційне запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення формує певні обмеження та проблеми для обліку земельних ресурсів в аграрних підприємствах. Вони пов'язані із відсутністю єдиної методики переведення земель, що перебувають у власності чи у користуванні підприємств з однієї форми власності в іншу [1, с. 305].

Для уникнення таких проблем доцільно погодити універсальний алгоритм обліку землекористування у сільськогосподарських підприємствах. Його використання дозволить забезпечити достовірне відображення операцій із земельними ділянками.

Регулювання процесу нарахування й виплати дивідендів відбувається шляхом застосування певних норм економічного, правового, соціального й адміністративного характеру. Комплекс цих заходів визначає економічний зміст категорії "дивідендна політика".

Вивчення вітчизняної та світової практики нарахування й виплати дивідендів доводить наявність принципово відмінних підходів і видів дивідендної політики залежно від критеріїв, які застосовуються в процесі нарахування дивідендів: а) стабільної питомої ваги дивідендів у прибутку (обмежує дію суб'єктивних факторів при визначенні розміру поточних дивідендів; обсяг виплат перебуває у прямій залежності від розміру прибутку; виникає суттєве обмеження інвестиційних можливостей сільськогосподарського підприємства у випадку одержання незначної маси прибутку); б) фіксованих дивідендних виплат (дивіденди виплачуються у попередньо визначеному стабільному розмірі; акціонер практично не зацікавлений у збільшенні обсягу прибутку); в) постійного росту дивідендів (в основі даної політики лежить, передусім, психологічний фактор впливу; дивіденди в більшості випадків штучно занижені; орієнтація на перспективу); г) стабільності виплат (підприємство з метою підтримання сприятливого інвестиційного іміджу стабільно сплачує дивіденди за будь-яких результатів діяльності); д) залишкова політика (дивіденди формуються згідно залишкового принципу – після задоволення всіх потреб підприємства щодо розподілу прибутку; існує фактор ризику недоодержання доходів); е) повної капіталізації прибутку (реінвестування отриманих доходів; повна невиплата дивідендів або альтернативний шлях отримання доходу у вигляді цінних паперів – акцій (збільшення обсягу персонального статутного внеску)) [2, с. 73].

Теоретично кожен із наведених видів дивідендної політики може використовуватись підприємством протягом певного періоду діяльності заради досягнення певної мети. Вибір і практична реалізація конкретного виду дивідендної політики підприємства зумовлена рядом факторів економічного, правового, соціального й адміністративного впливу. Таким чином, періодичне застосування конкретного варіанту дивідендної політики вимагає виваженого економічно обґрунтованого підходу з врахуванням особливостей національної економіки, специфіки конкретного підприємства та стратегічних завдань діяльності.

Аграрні підприємства, результати виробничої діяльності яких у значній мірі залежать від дії природно-кліматичних факторів, змушені встановлювати незначний і часто нестабільний розмір дивідендів. Низька інвестиційна привабливість вітчизняних сільськогосподарських підприємств зумовлена й низькою рентабельністю діяльності. До того ж кризова економічна ситуація у вітчизняному сільськогосподарському виробництві вимагає залучення значної частини прибутку на оновлення матеріально-технічної бази підприємств, покриття нестачі оборотних коштів, створення нових виробничих потужностей тощо. Таким чином, в сучасних умовах господарювання більшість сільськогосподарських підприємств змушена застосовувати дивідендну політику залишкового принципу, тобто визначення фактичного обсягу і розподіл дивідендів відбувається лише після вирішення всіх виробничих, адміністративних та інвестиційних завдань. Однак, з психологічної точки зору найбільш прийнятним варіантом дивідендної політики підприємства є встановлення стабільної або фіксованої частки дивідендів у прибутку, що підвищує рівень довіри акціонерів (пайовиків) до підприємства, спрощує контроль за нарахуванням дивідендів тощо.

Основним регулятором дивідендної політики підприємства є рішення Загальних зборів співвласників, яке повинно враховувати, з однієї сторони, інтереси засновників (учасників) в отриманні максимуму прибутку, а з іншої – стратегічну позицію підприємства як суб'єкта підприємницької діяльності. Вивчення світового досвіду формування й розвитку дивідендної політики підприємств вказує на існування третього, не менш важливого, фактора впливу на зміст дивідендної політики – врахування економічних інтересів підприємства як суб'єкта фондового ринку (емітента цінних паперів).

На жаль, в сучасному сільськогосподарському виробництві України даний аспект майже не враховується, оскільки вітчизняний фондовий ринок розвинутий слабо, а механізм прямого інвестування у діяльність сільськогосподарських підприємств не діє.

Таким чином, дивідендна політика вітчизняних сільськогосподарських підприємств (процес нарахування й виплати дивідендів) повинна формуватися в розрізі наступних аспектів: по-перше, забезпечення економічних інтересів співвласників в отриманні максимального прибутку; по-друге, систематичне часткове реінвестування прибутку з метою розширеного відтворення; по-третє, підвищення інвестиційної привабливості підприємства; по-четверте, створення стабільного перспективного іміджу.

Список використаних джерел

1. Бруханський Р. Ф., Бінчаровська Т. А. Теоретичні і прикладні аспекти бухгалтерського обліку у сфері землекористування. Економічний аналіз. Тернопіль, 2018. Том 28. № 4. С. 305-312.
2. Бруханський Р. Ф. Особливості концепції дивідендної політики сільськогосподарських підприємств. Наука молода. Тернопіль : Економічна думка, 2003. № 1. С. 73-78.
3. Царук В. Необхідність формування аналітичної системи корпоративного управління. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. Вип 1. С. 79-88.
4. Царук В. Ю. Теорія і методологія обліку і аналізу в системі корпоративного управління : монографія. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2020. 404 с.
5. Царук В. Ю. Проблеми розвитку обліку в системі корпоративного управління. Бізнес Інформ. 2018. № 11. С. 369-374.